

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 827/2024
24.04.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Јасмине Стаменковић, Татјане Ђурица, Татјане Миљуш и Иване Рађеновић, чланова већа, у правној ствари тужилаца АА из ... и ББ из ... које у ревизијском поступку заступа Предраг Поповић, адвокат из ..., против туженог Акционарског друштва за истраживање, развој и производњу оптоелектронских компоненти ЕИ-ОПЕК Ниш, кога заступа Никола Димић, адвокат из ..., ради побијања одлуке друштва, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 1819/23 од 16.05.2024. године, у седници одржаној 24.04.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 1819/23 од 16.05.2024. године као изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Привредног апелационог суда Пж 1819/23 од 16.05.2024. године и пресуда Привредног суда у Нишу П 564/22 од 06.02.2023. године и спис **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 1819/23 од 16.05.2024. године одбијена је жалба тужилаца као неоснована и потврђена пресуда Привредног суда у Нишу П 564/22 од 06.02.2023. године којом је одбијен тужбени захтев тужилаца којим су тражили поништај одлуке донете на редовној седници скупштене туженог одржаној 30.06.2022. године под тачком 7. дневног реда којом је одобрено директору друштва исплата бонуса у висини од 5% наплаћеног основног прихода у нето износу, те су обавезани тужиоци да туженом солидарно накнаде трошкове поступка у износу од 96.750,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиоци су благовремено, преко пуномоћника адвоката, уложили ревизију са предлогом да се на основу одредбе члана 404. Закона о парничном поступку ревизија сматра изузетно дозвољеном.

Одговор на ревизију није дат.

Одредбом члана 404. Закона о парничном поступку, прописано је да је ревизија изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која не би могла да се побија ревизијом ако је по оцени Врховног суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе као и ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија). Имајући у виду садржину тражене правне заштите Врховни суд је нашао да је ревизија у конкретном случају дозвољена, ради уједначавања праксе и потребе новог тумачења права.

Стога је применом одредбе чл. 404 Закона о парничном поступку одлучено као у изреци, у ставу првом овог решења.

Испитујући основаност ревизије у границама одређеним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку Врховни суд налази да је ревизија основана.

У поступку доношења побијане одлуке није учињена повреда из одредбе чл. 374 ст. 2 тач. 2 Закона о парничном поступку на коју овај суд пази по службеној дужности.

Из утврђеног чињеничног стања произлази да су тужиоци акционари туженог друштва и то тужилац првог реда као власник 13 акција или 0,09514% укупне емисије, а тужилац другог реда је власник 249 акција или 1,82231% укупне емисије. Дана 30.06.2022. године одржана је 20. редовна седница скупштине туженог друштва на којој је под тачком 7. изгласана одлука којом је одобрена директору друштва исплата бонуса у висини од 5% наплаћеног пословног прихода у нето износу, која ступа на снагу даном доношења, примењује се почев од пословне 2022. године, те је задужен председник скупштине да са директором закључи анекс уговора о раду. Даље је утврђено, из исказа заступника туженог, директора, да је идеја била да се предложи скупштини увођење бонуса с обзиром да је у досадашњем раду директор била изложена ризицима у погледу личне имовине, те да увођење бонуса у висини 5% наплаћеног пословног прихода у нето износу, по њеном схватању, не умањује добит предузећа. Из исказа сведока ВВ утврђено је да се бонус исплаћује "у виду зараде са свим порезима и доприносима". Код тако утврђених чињеница позивом на одредбе члана 227. и 393. Закона о привредним друштвима првостепени суд тужбени захтев одбија. Образлаже да у складу са наведеним одредбама директор има право на накнаду за свој рад, а може имати право на стимулацију, те да закон прецизира да висина накнаде и стимулације може зависити од пословних резултата друштва али не може бити одређена као учешће у расподели добити друштва. Закључује да висина накнаде се одређује статутом или одлуком скупштине што је у предметном случају и учињено када је донета одлука о исплати бонуса у висини од 5% наплаћеног пословног прихода и то од стране скупштине као овлашћеног органа. Образлаже и то да тужиоци нису пружили доказ да је донета оспорена одлука на било који начин на штету туженог, да је одлука изгласана са 11558 гласова, 13 против, а уздржаних 249 од којих је био уздржан тужилац другог реда који није гласао против наведене одлуке. Осим тога, како се даље образлаже, није основана примедба тужилаца да је директор морао бити искључен од гласања будући да би иста одлука била донета гласова директора друштва.

Другостепени суд прихвата материјалноправни закључан првостепеног додајући да тужиоци нису доказали постојање било ког разлога из одредбе члана 376. Закона о привредним друштвима, нити су пружили доказ да је одлука донета на штету тужилаца или других акционара. Сматра да успостављање одређене обавезе плаћања, као стимуланс за остварени приход, не може бити на штету друштва јер је она условљена оствареним приходом.

Ревиденти оспоравају овакав закључак нижестепеног суда наводећи да директорка самостално и преко свог рођеног брата поседује учешће од 25,61475% удела што представља значајно учешће, да је у пракси контролни акционар о чему су доставили доказ - расправни записник од 08.02.2022. године у поступку који се пред Привредним судом у Нишу водио под бројем П 924/2021 у ком је изјавила да делује са пар акционара, те да заједно са свим лицима поседује преко 54% гласова. Стога, позивајући се на праксу Врховног суда сматрају да је одлука могла бити ваљана само да је донета већином гласова чланова који немају лични интерес, односно уз обавезу искључивања права гласа директорке и лица која су са њом повезана, али и да је одлука супротна Закону о привредним друштвима јер не садржи никакво образложење те је немогуће утврдити њен смисао.

Врховни суд налази да се, за сада, не могу прихватити дати разлози нижестепених судова јер материјално право није правилно примењено због чега ни релевантне чињенице нису разјашњене.

Одредбом члана 393. Закона о привредним друштвима („Службени гласник РС“, број 36/11, 99/11, 83/14-др.закон, 5/15, 44/18, 95/18, 91/19 и 109/21) у ставу 1. прописано је да укупна накнада директора обухвата зараду односно накнаду за његов рад по основу уговора о ангажовању, у складу са законом којим се уређује рад, а може да обухвата и право на стимулацију путем доделе акција односно вараната друштва или другог друштва које је повезано са друштвом, у ставу 2. да статутом, одлуком скупштине или одлуком надзорног одбора ако је управљање друштвом дводомно, одређује се укупна накнада из става 1. овог члана или начин њеног одређивања, у ставу 3. да висина укупне накнаде из става 1. овог члана може зависити од пословних резултата друштва али та накнада не може бити одређена као учешће у расподели добити друштва, док у ставу 4. укупна накнада директора у јавном акционарском друштву утврђује се у складу са одредбама члана 463а. овог закона. Одредбом члана 463а. Закона о привредним друштвима, која је уведена у правни живот изменама закона од 19.11.2021. године, прописана је обавеза јавних акционарских друштава да донесу општи акт који уређује политику накнада, стим да су друштва у обавези да се са овом одредбом ускладе у року од годину дана.

Одредбом члана 48. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17-одлука о УС, 113/17 и 95/18-аутентично тумачење) прописано је да директор односно други законски заступник послодавца може да заснује радни однос на неодређено и одређено време (став 1.), радни однос се заснива уговором о раду (став 2.)

међусобна права обавезе и одговорности директора који није засновао радни однос и послодавца уређују се уговором (став 4.), лице које обавља послове директора из става 4. овог члана има право на накнаду за рад и друга права, обавезе и одговорности у складу са уговором (став 5.), и уговори из става 2. и 4. овог члана са директором закључују у име послодавца надлежни орган утврђен законом или општим актом послодавца (став 6.).

Директор, дакле, има право на накнаду за свој рад, а без обзира да ли се ради о уговору о раду или уговору којим се уређују међусобна права и обавезе између друштва и директора (менаџерски уговор) тим уговором се, између осталог, уређује и висина накнаде. Она може бити одређена фиксно или променљиво тако што ће се учинити зависном од резултата пословања. Одлуку о начину одређивања накнаде доноси скупштина или надзорни одбор уколико се ради о дводомном друштву а може бити одређена и статутом. Могу се дефинисати елементи за одређивање накнаде, а да саму одлуку о висини доноси неки други надлежни орган у друштву. Такође, без обзира да ли је у радном односу или не, директор има право и на, како закон прописује, стимулацију "путем доделе акција или вараната". Са друге стране у одредбама чл. 463а и 463б помиње али не дефинише појам бонуса. У компанијском праву под бонусом се сматра уобичајена врста новчане накнаде члановима управе (или другим лицима у друштву) која се исплаћује једнократно, годишње а на основу постигнутих резултата. Бонус карактерише условност (од постигнутог успеха), варијабилност (зависност од учинка), краткорочност, новчани карактер, а у развијеним корпоративним системима и уобичајеност будући да постоје типични пакети накнада најзначајнијих руководилаца.

С тим у вези, и ослонцем на напред наведене релевантне одредбе материјалног права, изостала је правна квалификација успостављање обавезе плаћања јер је нејасно да ли се ради о бонусу или се ради о варијабилном делу зараде односно накнади за рад директора по основу уговора о ангажовању у складу са законом којим се уређује рад, која је учињена зависном од резултата пословања, што би се могло закључити из садржине последњег става побијане одлуке коју судови занемарују. Наведено је битно с обзиром на успостављену обавезу нејавног акционарског друштва да, под законским условима, учини доступним податаке о износу и структури укупне накнаде сваког директора, прописану одредбом чл. 393а Закона о привредним друштвима. У том циљу, па и без обзира да ли је у питању бонус или варијабилни део зараде, критеријуми за њихово одређивање морају бити јасни јер је једино тако могуће испунити обавезу наведене законске одредбе. Супротно томе, из садржине одлуке произилази да се ради о 5% наплаћеног пословног прихода у нето износу који се може исплаћивати у току године али без дефинисања да ли се ради годишњем или месечном приходу, без дефинисања услова исплате, само уз констатацију да се "може исплатити у зависности од пословне ситуације". Није дефинисано која пословна ситуација то оправдава. При свему наведеном, констатовано је да ће се сходно таквој одлуци сачинити измена уговора о раду.

Даље, основано се ревизијом указује да је занемарена оцена законитости поступка доношења одлуке будући да није цењена тврдња тужилаца о заједничком деловању директорке о чијој накнади је одлучивано и других лица, о чему је приложен доказ. С тим

у вези није цењено да ли су испуњени услови за примену одредбе чл. 65 и 66 Закона о привредним друштвима.

Како због погрешне примене материјалног права чињенично стање, дакле, није правилно утврђено то су одлуке нижестепених судова морале бити укинута па је Врховни суд применом одредбе члана 416. став 2. Закона о парничном поступку одлучио као у изреци.

У поновном поступку првостепени суд ће поступити по примедбама из овог решења па ће навести да ли се ради о нејавном или јавном акционарском друштву, затим какву правну природу има установљена обавеза на плаћање, да ли су дати јасни критеријуму у духу одредбе чл. 393а Закона о привредним друштвима, и у вези са тим, применом релевантних одредби материјалног права и да ли је одлука донета у законом прописаном поступку.

Како је укинута одлука о главној ствари то је морала бити укинута и одлука о трошковима како би се о њима одлучило коначном одлуком.

**Председник већа – судија
Татјана Матковић Стефановић с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**